

[Remissvar SOU 2025:24 Publiken i fokus - reformer för ett starkare filmland]

Beskrivning av ärendet

Härnösands kommun har av Kulturdepartementet beretts möjlighet att senast den 26 juni 2025 yttra sig över betänkandet Publiken i fokus – reformer för ett starkare filmland (SOU 2025:24).

Vi tackar för möjligheten att besvara betänkandet och vill framföra vår uppskattning över regeringens ambitioner att utveckla förutsättningarna för kulturlivet genom att bättre möta områdets utmaningar och behov.

Härnösands kommun avstår dock från att lämna synpunkter i frågor som inte ligger inom den kommunala kompetensen, exempelvis att bedöma förslag kring författningsändringar som är nödvändiga för eventuellt genomförande.

Synpunkter

Inlednings- och sammanfattningsvis är rapporten och dess förslag positiva för svensk film. Rapportens förslag är relevanta och kan stärka svensk film genom en mer långsiktig och samordnad struktur, med ökad finansiering, sänkt moms och nytt publikt fokus. Framför allt gynnar rapporten professionell produktion, visning och arkiv. Med det sagt saknas, eller bortprioriteras, några viktiga perspektiv i rapporten som t.ex. frågor kring barn och unga i synnerhet och det filmkulturfrämjande uppdraget i allmänhet.

Här riskerar utredningen, beroende på hur den ska omsättas, att lämna ett regionalt och strukturellt tomrum efter sig. Om viljan är att skapa kontinuitet, likvärdighet och långsiktig hållbarhet behöver frågor som styrning och samordning av hela filmkulturområdet ta tydligare plats.

Vi anser vidare att de tidigare målen för filmpolitiken erbjuder en mer heltäckande och långsiktigt hållbar inriktning än de föreslagna nya. De tidigare målen lyfter fram filmens roll för demokrati, yttrandefrihet, barns och ungas bildning samt betydelsen av mångfald och internationellt utbyte – perspektiv som helt eller delvis saknas i de nya formuleringarna.

De nya målen är visserligen överskådliga, men riskerar att bli alltför generella och inte tillräckligt styrande. Därmed försvagas möjligheten att följa upp och säkerställa en filmpolitik som är inkluderande, konstnärligt levande och tillgänglig i hela landet.

Vi föreslår att de tidigare målen behålls, alternativt att deras viktigaste delar integreras i ett reviderat och mer heltäckande mållamverk.

Utredningens vilja att tydliggöra målen är förståelig, men vi menar att ett mer fokuserat ramverk inte nödvändigtvis innebär bättre styrning. De nuvarande filmpolitiska målen har ett egenvärde genom att de fångar filmens särskilda förutsättningar och roll i samhället – som konstform, näring och demokratisk arena.

Även om vissa mål överlappar de allmänna kulturpolitiska målen, fyller de en viktig funktion i att konkretisera vad dessa innebär för just filmområdet. Att skala bort dessa riskerar att osynliggöra centrala aspekter som yttrandefrihet, barn och ungas bildning och jämställdhet.

Dessutom vill Härnösands kommun framföra några viktiga synpunkter och förslag, vad gäller den geografiska spridningen av filmproduktion.

Riktning och uppdrag inom filmkulturfrämjande verksamhet

Frågor om filmkulturfrämjande för barn och unga, filmpedagogik, filmkunnighet och medie- och informationskunnighet (MIK) saknar tydlig styrning i utredningen. Filminstitutets insatser på området beskrivs översiktligt, men det finns varken förslag på fördjupning, samordning eller utbyggnad.

Regionerna beskrivs i utredningen främst som exempel på god praxis, men inte som aktörer med strategisk betydelse i ett nationellt helhetssystem. Det saknas vision för hur regional filmverksamhet ska utvecklas, och hur kulturpolitiska mål om geografisk spridning och tillgänglighet ska uppnås.

Filmproduktion i hela landet måste säkerställas

Härnösands kommun ser med oro på att utredningen valt att ta bort formuleringen ”film ska göras i hela landet” från de filmpolitiska målen. Denna formulering har haft en viktig styrande funktion och varit ett verktyg för att möjliggöra regional produktion, kompetensuppbyggnad och berättelser med lokal förankring vilket speglar svenska erfarenheter och miljöer.

Vi föreslår därför att den tidigare målformuleringen återinförs, vilket vi förklarar anser kring samtliga målformuleringar. I annat fall, anser vi att ett nytt mål införs med innebörden att svensk filmpolitik aktivt ska främja geografiskt spridd produktion, infrastruktur och talangutveckling så att filmproduktion i hela landet säkerställs.

Därmed ges ett tydligare erkännande av filmproduktionens lokala och regionala betydelse – utöver publiktillgång.

Filmproduktion skapar lokal nytta

Härnösands kommun, som medfinansierar av filmfond Västernorrland, vill understryka de positiva effekter som filmproduktion medför för lokalsamhället i form av sysselsättning, kompetensutveckling, ungdomsverksamhet, besöksnäring och kulturell identitet.

Regionala filmresurscentrum behöver stärkas

Härnösand är en del av Västernorrlands län där Film Västernorrland spelar en viktig roll i att stödja unga filmskapare, arrangera filmkulturella aktiviteter och möjliggöra filmproduktion i regionen. Förslagen i utredningen riskerar att försvaga dessa centrums möjligheter om inte deras funktion tydligt värnas i den nya filmpolitiken.

Stöd till biografer och visning bör prioriteras

Kommunen ställer sig positiv till förslagen om investeringsstöd till biografer och stöd till projekt av nationellt intresse. Vi vill dock betona vikten av att sådana stöd bör utformas så att även mindre orter med ideellt drivna biografer har reell möjlighet att ta del av dem.

Talangutveckling och regionernas roll

Utredningen nämner talangutveckling, men fokuserar främst på nationella initiativ och festivaler. Det saknas en tydlig strategi för hur Sverige ska säkra tillväxten av nya filmskapare i det tidiga skedet av den nationella talangtrappan eller växthusstadiet. Idag är det främst regionerna som bär detta ansvar, men utan ett uttalat uppdrag, mandat eller riktad finansiering.

Om regioner och kommuner fortsatt förväntas ta ansvar för talangtillväxt måste detta kopplas till långsiktig finansiering, nationell samordning och framför allt ett erkännande inom filmpolitikens huvudlinjer.

Styrning och ansvar för filmkulturen

Om uppgifter som talangutveckling, filmpedagogik och filmkulturfrämjande för barn och unga enbart lämnas till regional nivå utan en tydlig strategi, mandat eller finansiering, riskerar vi att skapa ett ojämlikt och sårbart system. Möjligheten att möta film som konstform, eller att utvecklas som filmskapare, blir beroende av lokal politisk vilja och resurser, vilket riskerar att öka skillnaderna mellan olika delar av landet. Detta ser vi redan idag och är något som borde utjämnas snarare än accelereras om vi vill ha en heltäckande nationell filmkultur med en mångfald av berättelser.

Utöver detta väcks frågan om hur utredningens förslag påverkar Svenska Filminstitutets roll. Om uppdraget renodlas mot nationella produktioner, publikarbete och internationell synlighet, måste någon annan ta över ansvaret för de delar som rör konstnärlig utveckling, bildning och filmens plats i

samhället. Kultursamverkansmodellen kan inte ensam bära detta – den är en struktur, inte en aktör. Om Kulturrådet förväntas ta en mer aktiv roll i kulturplaneprocesser kopplat till film, krävs också att relevant kompetens inom området byggs upp, vilket saknas idag.

Ett förändrat uppdrag för Filminstitutet måste alltså balanseras av en tydlig, sakkunnig och långsiktigt förankrad strategi för hur andra delar av systemet ska ta vid. I rapporten står dessa omskrivna som det mediepolitiska fältet. Vilka aktörer är det och hur kan de påverka det stora kulturområdet film nationellt? Om vi inte identifierar och arbetar med en nationellt sammanhållen strategi riskerar vi att tappa viktiga delar av filmpolitiken till godtycklighet och ojämn resursstyrka.

Sammanfattning:

- Härnösands kommun tillstyrker utredningens ambition att stärka filmpolitiken med fokus på publik och tillgång. Vi motsätter oss dock borttagandet av formuleringen om att film ska göras i hela landet och föreslår kompletterande mål och åtgärder för att säkerställa en levande filmproduktion i hela Sverige.
- De nya målen riskerar att bli alltför generella och inte tillräckligt styrande. Vi föreslår att de tidigare målen behålls, alternativt att deras viktigaste delar integreras i ett reviderat och mer heltäckande målramverk.
- En tydlig ansvarsfördelning och resurssättning för talangutvecklingens växthusfas – mellan Filminstitutet, Kulturrådet och regionerna.
- En nationell strategi för filmpedagogik, filmkunnighet och filmkulturfrämjande (delvis med fokus på barn och unga).
- Ett förtydligt uppdrag till den nationella nivå som ska ansvara för samordning och kvalitetssäkring inom filmpolitikens regionala förgreningar.
- Ett erkännande av regionernas roll, även de mindre regionerna utan framstående filmbransch och filmfonder, som strategiska aktörer i filmpolitiken och inte bara som genomförare av kulturpolitiska insatser. Regionerna finansierar i princip hela växthusverksamheten för svensk film och är, lite olyckligt och kraftigt förenklat, beskrivna i rapporten till en aktör som ”främjar filmen i skolan”.

Avslutningsvis anser Härnösands kommun att filmutredningen är ett steg på vägen att utveckla förutsättningarna inom kulturområdet och för dess aktörer och därigenom öka Sveriges konkurrenskraft. Vi har dock ett medskick, och det är att utredningar behöver ses utifrån ett helhetsperspektiv och inte som enskilda utredningar som riskerar parallella spår.

Olika ansvarsområden och dess mellanrum behöver synliggöras eftersom risken är stor att de bärande och strategiska perspektiven försvinner och blir

”någon annans fråga” och faller mellan stolarna. Brister på helhetssyn skapar aldrig bättre förutsättningar för olika områdens utmaningar och behov.

Knapp Britta Thyr
1:e vice ordf. Kommunstyrelsen

Elisabeth Oxelhöjd
Kulturchef

